

lánkon csak elvétve történt egy-egy lépés, intézményes gondoskodás nincs, amiért csak szerencsés véletlen, hogyha tárnáváltozás nem jelent egyúttal többé-kevésbé súlyos fennakadást a szakképzés terén.

A magyar erdőgazdaságnak sem idebenn az országban, sem odakünn a nagyvilágban nem válhatik javára, hogyha egyetlen legfelső tanintézete bármi tekintetben hátrább áll, mint ahogyan kellene és lehetne. Ma pedig sajnos, fennáll ez a szomorú helyzet és minden lepergő hét csak fokozza annak súlyosságát, mert a mai lázas munkában a megállás hanyatlást jelent.

A csonkamagyarországi bánya-, kohó- és erdőmérnökképzés egyetemi egyenjogúsítása.

Írta: Vitális István dr. főiskolai r. tanár.

Az utódállamokban a bánya-, kohó- és erdőmérnökök kiképzése vagy tudományegyetemeken (Zágráb, Bukarest) vagy műegyetemen (Temesvár) vagy *egyetemekkel egyenjogúsított főiskolákon* (Leoben, Bécs, Pribram, Laibach) megy végbe és így *a csonkamagyarországi bánya-, kohó- és erdőmérnökképzés formailag hátrányos helyzetben van az utódállamokéval szemben, mivel a m. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola nincsen felruháza a doktoravatás és a magántanári képesítés jogával.*

Ez a hátrányos helyzet többféle vonatkozásban érezteti káros hatását. Ennek következtében maradoznak el a soproni főiskoláról, amely a másfél százéves világhírű selmeci akadémia közvetlen utódja, az elszakított területek magyar ifjai, mert *a csonkamagyarországi főiskolán szerzett mérnöki oklevelet az utódállamokban a csehek, a románok és a szerbek nem ismerik el egyenrangúaknak*, azt mondván, hogy hiszen a soproni főiskolán még a doktoravatás joga sincs meg.

A magyar bánya-, kohó- és erdőmérnöki oklevéllel tehát nem tudnak elhelyezkedni az elszakított területek magyar mérnökei szülőföldjükön, még kevésbé azok a csonkamagyarországi okl. bánya-, kohó- és erdőmérnökök, akik szintén ott szeretnének álláshoz jutni.

És ugyanez a hátrányos helyzet áll fenn a külföld kultúr-
 országaiban elhelyezkedést kereső csonkamagyarországi okl.
 bánya-, kohó- és erdőmérnökökre is, mert hiszen a külföld mű-
 velt országaiban is vagy az egyetemeken, vagy egyetemekkel
 egyenjogúsított főiskolákon részesülnek legfelsőbb kiképzésben a
 külföldi vagy külföldön végző bányászok, kohászok és erdészek.

Ámde a csonkamagyarországi bánya-, kohó- és erdőmérnö-
 kök nemcsak az utódállambeliakkal és a művelt külföldiekkel
 szemben vannak így hátrányban, hanem a csonkamagyarországi
 műegyetemet végzett mérnökökkel szemben is.

A csonkamagyarországi okl. bánya-, kohó- és erdőmérnök
 ugyanis Csonkamagyarországon sehol sem szerezheti meg a maga
 szaktárgyaiból: a bányászati, kohászati és erdészeti tudományok-
 ból a legfelsőbb kiképzést bizonyító doktori és magántanári ké-
 pesítést, ami nemcsak az ambiciózus egyén, hanem a magyar bá-
 nyászati, kohászati és erdészeti tudományágak önálló fejlesztése
 szempontjából is hátrányos.

Csonkamagyarországon ugyanis egyedül a soproni főisko-
 lán adják elő egészen részletesen ezeket a bányászati, kohászati
 és erdészeti szaktudományokat, de a főiskola az általa legrészle-
 tebben kultivált szaktárgyakban sincs felruházva a doktorava-
 tás és magántanári képesítés jogaival.

A csonkamagyarországi okl. bánya-, kohó- és erdőmérnök is
 szerezhethet ugyan — megfelelő idő és anyagi áldozat árán — ha-
 zai egyetemi doktori oklevelet, mint ahogy egyesek tényleg sze-
 reznek is, de az filozófiai, jogi doktorátus, holott az okl. bánya-,
 kohó- és erdőmérnökök legkiválóbbjainak a bányászati, kohá-
 szati és erdészeti tudományokból kellene doktori és magántanári
 képesítést szerezni, hiszen tőlük a bányászati, kohászati és erdés-
 zeti tudományok fejlesztését kell várnunk.

Filozófiai, jogi doktort és magántanárt eleget nevel a négy
 tudományegyetem. Csak egyes speciális esetekben helyeselhető
 tehát, ha az okl. bánya-, kohó- és erdőmérnök is filozófiai vagy
 jogi doktorátust szerez nagy idő- és anyagi áldozattal, amikor
 elsősorban és főleg a bányamíveléstan, a bányaméréstan, a telep-
 ismeret, a vaskohásztan, a fémkohásztan, a vastechnoló-
 gia, a fémtechnológia, az erdőmíveléstan, az erdőbecsléstan, az
 erdőberendezéstan tudományágak önálló fejlesztése céljából

van szükség a szaktudományágakban legfelsőbb kiképzést nyert doktorokra és magántanárookra.

Az elmondottakból is látnivaló, hogy itt több okból is sürgős kormányintézkedésre van szükség.

Hiszen a magyar nemzet általános kulturális érdekéből is tarthatatlan helyzet az, hogy a csonkamagyarországi okl. bányá-, kohó- és erdőmérnök, ha csak formailag is, inferioritásban maradjon az utódállambeliekkel, a külföldiekkel és a csonkamagyarországi többi mérnökökkel szemben.

Ezt a hátrányos helyzetet felismerte már az országgyűlés képviselőháza is és Bíró Pál, Temesváry Imre és Herrmann Miksa országgyűlési képviselők felszólalására a soproni főiskola fővezetője: a pénzügyminiszter úr ő nagyméltósága a képviselőház 1930 június hó 6-án tartott ülésén kijelentette, hogy a soproni főiskolának a doktoravatás jogával való felruházása ügyében tárgyalásokat folytat a kultuszminiszter úr ő nagyméltóságával.

Ismeretes azonban az is, Herrmann Miksa országgyűlési képviselő úr ő nagyméltóságának felszólalásából, hogy ennek a problémának a megoldását megnehezíti az a körülmény, hogy a soproni főiskola két minisztérium, tudniillik a pénz- és földművelésügyi minisztérium alá tartozik és nem a kultuszminisztérium főhatósága alá, miért is Temesváry Imre országgyűlési képviselő úr, mint a pénzügyi tárca előadója, azt javasolta, hogy ha másként nem lehet megoldani a kérdést, esetleg át kellene adni ezt a kultuszkormányzatnak, hogy a főiskola azután így mielőbb felruházhassa doktori oklevéllel az „ő kiválóan képzett mérnökeit”.

Hogy a csonkamagyarországi bányá-, kohó- és erdőmérnök-képzés nem hagyható ebben a hátrányos helyzetben pusztán „adminisztrációs” okból, amint arra Herrmann ő excellenciája is rámutatott, azt minden elfogulatlan embernek be kell látnia. Hogy egy intézetet könnyebben adminisztrálhat egy minisztérium, mint kettő, az sem kétséges.

Csak azért, mert a bányászat a pénzügyminisztérium alá és az erdészeti a földművelésügyi minisztérium alá tartozik, nem kell okvetetlenül a bányá-, kohó- és erdőmérnöki kiképzésnek is a pénz- és földművelésügyi minisztériumok alá tartozni. Hiszen a bányászati, kohászati és az erdészeti ipartermékek alapján fenn-

hatósága alá vonhatná a főiskolát a kereskedelemügyi minisztérium is. *Ahogy a közoktatásügyi kormány fennhatósága alá tartozik a többi mérnökkiképzés: a kultúr-, gépész-, építész- és vegyészmérnökképzés: éppen úgy irányíthatja a bányá-, kohó- és erdőmérnökök legfelsőbb kiképzését is a kultuskormány, mint a közoktatás legilletékesebb és leghivatottabb szerve.*

Történeti tény egyébként, hogy amikor az 1847—48. évi törvények végrehajtásával megkezdődött a magyar alkotmány békés visszaállítása, az első magyar minisztérium közoktatásügyi minisztere: *Eötvös József báró* 1848 augusztus hó 24-én (603. sz. a.) kelt rendeletével értesítette a selmeci akadémiát, hogy *a magyar bányászati és erdészeti kiképzés egyenesen a vallás- és közoktatásügyi minisztérium fővezetése alá fog tartozni. A szabadságharcot követő abszolutizmus idején ez a rendelkezés nem érvényesülehetett. Az 1867. évi kiegyezést követőleg azonban maga az érdekelt szakközönség: az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület kérte 1898-ban Pécsett tartott közgyűlésén hozott egyhangú határozattal a nyomtatásban is megjelent és Teleky Géza gróf elnök, Scholtz Vilmos alelnök és Tetmayer László előadó által aláírt memorandumban, hogy a selmeci akadémia „legfelső vezetés végett a nagyméltóságú m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium fennhatósága alá helyeztessék”. Az Orsz. Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület 1920-ban tartott közgyűlésén is egyhangúlag fogadta el azt a javaslatot, hogy a főiskola „vétessék ki a pénzügyminiszter hatásköréből és a kultuszminiszter hatáskörébe helyeztessék át”.*

Ez a kívánság ugyan mindkét esetben azzal a kéréssel volt összekötve, hogy a főiskola a kir. József-műegyetemhez csatoltassék át, a műegyetem azonban először csak a fémkohómérnöki és később is csak a bányá- és kohómérnöki legfelsőbb kiképzést tartotta a műegyetemi oktatás keretébe beilleszthetőnek. Tény ugyanis, hogy az erdőmérnöki kiképzésben több a gazdasági vonatkozás, mint a mérnöki.

Valószínűleg a kir. József-műegyetemnek ez a megnyilatkozása is hozzájárult ahhoz, hogy a főiskola erdőmérnöki szakosztálya határozta el magát először arra, hogy az erdőmérnökök legfelsőbb kiképzése a Pozsonyban felállított Erzsébet-tudományegyetemen mehessen végbe. A főiskola erdészeti osztálya vetette

fel tehát először az Erzsébet-tudományegyetemmel való fúzió eszméjét. Az 1917-ben nyomtatásban is megjelent memorandumban Fekete Zoltán, akkor az erdészeti szakosztály főnöke, jelenleg a főiskola képviselője az országgyűlés felsőházában, fejtette ki az Erzsébet-tudományegyetemhez való átcsatolás szükségességét és az erdőmérnöki legfelsőbb kiképzés szempontjából való előnyeit. Hiszen Münchenben, Giessenben, Tübingenben már akkor is tudományegyetemeken képezték ki az erdészeket.

Ez a terv újult fel most és keres a megvalósulásra lehetőségeket, egyelőre azonban a magánjellegű megbeszélésekben, amelyekről a pécsi és a soproni lapok adtak hírt és szolgáltatnak alkalmat a félreértésekre részint a két intézet, részint Pécs és Sopron közönsége körében.

Elfogadta akkor ezt a tervezetet az erdészeti szakosztály minden tagja. „Meggyőződésünk — jelentette ki 1917-ben az erdészeti szakosztály —, hogy a különálló főiskola bármilyen magas színvonalon álljon is berendezéseinek tökéletessége dolgaiban, sohasem fog nálunk annyira a tekintélynek örövendeni, sohasem fogja a főiskolák között azt a szerepet játszani, azt a helyet betölteni, mint az egyetem vagy műegyetem.”

Ugyanezt a helyzetet ismerték fel a külföldön is. Aumund és mások ugyanis már régebben megállapították, hogy a csonka főiskolák — és ez alól még Freiberg és Clausthal sem kivétel — izoláltságuk következtében kevésbé fejlődőképesek. Áll ez még a látogatott és jól felszerelt csonka főiskolákra is. Ezért lett a népes és gazdagon felszerelt berlini bányászati akadémi is a charlottenburgi műegyetem fakultása.

Az elszigeteltség hátrányai késztették a szászországi tharandti Forstliche Hochschulét is arra, hogy, bár előbb a doktoravatás jogának a megszerzése végett csak lazább kapcsolatot létesített a lipesei tudományegyetem filozófiai fakultásával: 1929-ben Abteilungja legyen a drezdai műegyetemnek, anélkül, hogy székhelyét megváltoztatta volna. És bár a tharandti erdészeti főiskola 113 évig állott a szász pénzügyminisztérium fõhatósága alatt: Weber pénzügyminiszter a fúzió ünnepélyén tartott beszédében nyíltan elismerte ... „dass der isolierten kleinen Fachakademie etwas mangelte: die Verbundenheit mit dem breitem Strom der allgemeinen Wissenschaften, wie ihn nur die

grossen universellen Bildungsanstalten zu geben vermögen ...
„So entschloss sich das Finanzministerium — nicht leichten
Herzens — dem Antrag beider Hochschulen, die Forstliche
Hochschule der Technischen Hochschule einzugliedern, zuzu-
stimmen ...”

Alig tételezhető fel a jelenlegi magyar pénzügyminiszter úr ő nagyméltóságáról, aki maga is professzor volt, hogy e tekintetben ne osztaná szász kollégája megállapításait.

Az izoláltság hátrányainak elkerülése végett lépett a rollai bányászati főiskola is — székhelyének megtartásával — fakultási kapcsolatba a columbiai tudományegyetemmel.

A csonkamagyarországi viszonyok tárgyilagos mérlegelése kell, hogy apnak a belátásra bírjon mindnyájunkat, hogy az adott viszonyok között a tharandti—drezdai és a rollai—columbiai kapcsolatok analógiájára kell nekünk is megvalósításhoz segítenünk a pécs—soproni fuziót. Az aggodalmaskodókat megnyugtathatja az a megnyilatkozás, hogy „a fuzió után is — más szervezettel és elnevezéssel — ugyanúgy működik a főiskola, ahogyan most működik; a most szükséges tanszékekre tehát akkor is szükség lesz”.

Ezek alapján remélhető, hogy a fuzió megvalósulása esetén a főiskola rektora is olyanféleképpen tesz majd jelentést az új tanévben, mint a tharandti erdészeti főiskola rektora: *„Aufgabe und Wirkungsweise der alten Lehrstätte sind dabei unverändert erhalten geblieben, nur ihre akademische und ihre verwaltungsgerichtliche Stellung haben gewechselt.”*

A fejlődés szükségszerű útja lesz ez.

Hiszem, hogy ha a javaslattételre illetékesek közvetlen tárgyalása megindul és a többoldalról megnyilvánult szélsőséges vélemények helyett a lehetőségek nyugodt mérlegelése lép előtérbe: ki fog derülni, hogy szó sincs arról, hogy a két menekült főiskola: az Erzsébet-tudományegyetem és a főiskola, valamint a két érdekelt város: Pécs és Sopron, egymás rovására nyerjen vagy veszítsen, hanem csupán arról van szó, hogy a pécsi Erzsébet-tudományegyetem keretének tágításával a csonkamagyarországi bánya-, kohó- és erdőmérnökök a soproni főiskolán kiérdemelhessék a doktorráavatást és megszerezhessék a magántanári képesítést. Ily módon ugyanis nyomban megszűnik a mai

hátrányos helyzet az utódállamok bányá-, kohó- és erdőmérnökeivel szemben.

Alig lehet feltételezni, hogy amikor a magyar nemzeti kultúra fölényének a megóvásáról van szó, ha csak részlegesen is, ne találkozná és ne foghatna össze a magyar nemzet kulturális presztízse érdekében a két kiüldözött tanári kar testvéri keze.

Valószínű azonban, hogy miután a javaslattételre hivatott két tanári kar három minisztérium fennhatósága alá tartozik, előállnak — amint azt Herrmann Miksa ő nagyméltósága megnyilatkozásából sejteni lehet — olyan „adminisztrációs” akadályok, amelyeket csak az összkormány: a minisztertanács háríthat el.

Minthogy a magyar nemzeti kultúra fölényének a megóvásáról van szó, ha csak részlegesen is, nem lehet kétséges, hogy a magyar kormány módot fog találni arra, hogy a soproni főiskola egyetemi egyenjogusításának törvényes és intézményes biztosításával mielőbb megszüntesse a csonkamagyarországi bányá-, kohó- és erdőmérnökök legfelsőbb kiképzésében az utódállamokéval jelenleg fennálló hátrányos helyzetet és annak káros következményeit.

Az erdészeti felsőbb szakoktatás mai helyzete és jövő feladatai.

Írta: dr. Fehér Dániel.

Az otthonából kiüldözött ősi Alma-Mater immáron 10 év óta kapott külső kereteiben is méltó helyet Sopron városában. Azonban dacára annak, hogy nemcsak az elhelyezkedés szempontjából, hanem a gyakorlati szakoktatás minden követelményének egyaránt kielégítő módon felel meg az új székhely, a főiskola sorsának kérdése és a főiskola jövőjének nyugodt célkitűzése mind a mai napig nem tudott biztos révbe jutni.

A főiskola belső szervezete az új feladatok megoldásához nem bizonyult kielégítőnek annak dacára, hogy a tanszékek és intézetek munkássága a multban eddig szinte alig tapasztalt magas színvonalra emelkedett. Sokan, akik átérték az összeomlás tragikus perceit, kérdezték önmagukban, hogy vajjon a megcsonkított haza a régi keretekhez viszonyított jelenlegi kis erdőterületével elegendő lesz-e ahhoz, hogy az erdészeti felsőbb szakoktatás ősi Alma-Matere létét tovább is fenn tudja tartani.